

נהמרת יצחק

בסייעתא דשמיא | במדבר תשפ"ב | גליון מס' 144

פרפראות

ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות, (א' נ"ג).

מכח פסוק זה דרשו חז"ל, שיש מצות שמירה במקדש, וכמו ששנינו ריש מסכת תמיד שיש עשרים וארבע מקומות במקדש שצריכים שמירה, <<<

קח את הלויים תחת כל בכור בבני ישראל וגו' ואת פדויי השלשה והשבעים והמאתים העדפים וגו' ולקחת חמשת חמשת שקלים לגלגלת וגו'.

ערכין (כמבואר בפרשת בחוקתי), הוא שערך בן חודש עד בן חמש שנים הוא חמשה שקלים, והנה הוה אמינא דשם בפרשת קורח נותנים חמשה שקלים, משום שזה הסכום בערכין, דאיירי שם מבן חודש, וכדכתיב שם, **ופדיו מן חדש תפדה**, אבל אם הוא יותר מחמש שנים הוה אמינא דפדיון של בכור כזה יהיה יותר מחמשה שקלים, וכמו בערכו הקצוב בפרשת בחוקתי, ומבן חמש ועד בן עשרים יהיה פדיונו עשרים שקלים וכו', ולא רק חמשה, ועל זה קא משמע לן דהיה הוה אמינא דנילף מכאן דאף על פי שהיו הבכורים בכל הגילאים, מכל מקום כולם נתנו חמשה שקלים, ואם כן שפיר נילף מכאן שכל בכור יהיה פדיונו רק חמשה שקלים בכל ימי חייו, ועל דחה האבן עזרא שאין זה ראייה מכאן, דהאמת הוא שזה תורה שבעל פה, והם דברי קבלה, שכל בכור יהיה פדיונו רק חמשה שקלים, ע"כ, ודפח"ח.

ומבואר מדברי האבן עזרא דסבירא ליה דאי אפשר ללמוד מפרשה זו, של פדיון בכורי ישראל, לפדיון הבן דעלמא, שכמו שבפרשה זו הפדיון היה חמשה שקלים כך תמיד הוא חמשה שקלים, דפרשה זו בפני עצמה היא, ואין כאן דין בפדיון הבן.

ב

ולכאורה מדברי רש"י משמע לא כן, דהא רש"י כתב שהטעם למה דווקא חמשה שקלים הוא משום דילפינן ממכירת יוסף שהיה בכורה של רחל, וערך שלו היה חמשה שקלים, ואם כן הוא הערך של בכורי ישראל, ובפשטות משמע שכל בכור, דמאי שנא פרשה זו שרק כאן נילף ממכירת יוסף, אלא כל בכור ילפינן מיוסף.

וביותר נראה דמשום הכי נקט רש"י הטעם מיוסף, דאי לא דילפינן מכאן לכל הבכורים הוה אמינא דילפינן להיפך, שמכאן ילפינן שהפדיון הוא הערך של פרשת ערכים, ונימא שזה בדיוק כמו אצל יוסף, שביוסף כתוב שמכרוהו בעשרים כסף, והוה אמינא שעשרים גרה הוא עשרים כסף שזה הערך של מבן חמש ועד בן עשרים, והרי יוסף כשמכרוהו היה בן שבע עשרה, וערכו היה עשרים כסף, ועל זה כתב רש"י דגם אצל יוסף היה חמשה שקלים, ועשרים דכתיב היינו עשרים גרה שזה חמשה שקלים, ולומדים מיוסף ערך של בכור שזה ערך בפני עצמו, ולא ערך של זכר בעלמא, (דאם כן היה שייך גם פדיון בנקבה, ודו"ק), אלא בכור דווקא שזה ערכו, ודו"ק.

וכן נראה מרש"י בכורות (נ"א.), ד"ה משום אונס וכו', שסבירא ליה דילפינן דיני בכור לדורות ממה שכתוב כאן בפרשה, (ודלא כדעת האבן עזרא), שכתב דידעינן שקלים לפדיון הבן מדכתיב (כאן), **חמשת שקלים לגלגלת**, עיין שם, והנה הא דלא הביא שידעינן שקלים

פרשה זו מדבר על זה שהלויים באו לעבודת המשכן תחת הבכורים, שבתחילה, עד חטא העגל, הייתה העבודה בבכורים, אבל אחר החטא ניטלה העבודה מהבכורים וניתנה ללויים, אכן היה צריך להיות שכל בכור היה צריך לוי כנגדו שיבוא ויקח חלקו ויכנס תחתיו, אכן מנין הבכורים היה עודף על מנין הלויים (על כל פנים הפשוטים שבהם), וכנגדם לא נכנסו לויים תחתיהם, והם היו צריכים לפדות את עצמם בחמשת שקלים לגולגולת, ואלו היו מאתיים שבעים ושלשה העודפים על הלויים, ומשום הכי נצטוו משה לקחת מבכורים אלו חמשת חמשת שקלים ולתנם לאהרן ולבניו, כדי לפדות את הבכורים שלא נפדו על ידי הלויים כנגדם.

והנה עיין רש"י ד"ה **ואת פדויי השלשה**, וזה לשונו, ואת הבכורות הצריכין להפדות בהם, אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים בהם ויתרים על הלויים, מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת, (ומוסיף רש"י טעם למה דווקא סכום זה), שכך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף, שהיה בכורה של רחל, ע"כ.

ולכאורה מבואר דהטעם שנתנו חמשה שקלים מפני שזה הסכום של פדיון הבן, דהפדיון של בכור הינו חמשה שקלים, וכמו שמצינו אצל יוסף שנקנה בסכום זה, וכאן נמי מה שחייבם חמשה שקלים שזה בפדיון בכור.

אכן עיין אבן עזרא כאן, (אהא דכתיב **ולקחת חמשת חמשת שקלים וגו'**), וזה לשונו, יש מכחישים אמרו מזה נלמוד כי פדיון כל בכור חמשה שקלים, ואינו ראייה, כי זאת מצוה בפני עצמה, והאמת דברי קבלה, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור כוונתו, דפשטות כתוב כאן שהמכחישים רוצים ללמוד, ממה שכתוב כאן שנתנו הבכורים פדיון חמשה שקלים, שמכאן ילפינן לכל בכור שיש לו ליתן חמשה שקלים, ודוחה שזה אינו, דלא מכאן ילפינן דין חמשה שקלים בבכור, אלא שזה דברי קבלה, ע"כ, (והרי קבלה פירש תורה שבעל פה, כמו שאמרו משה קיבל תורה מסיני, שאיירי בתורה שבעל פה, וכדמוכח בהמשך המשנה שם ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו', והיינו דקחשיב התם סדר השתלשלות של תורה שבעל פה).

אך צריך ביאור אמאי צריך ללמוד מתורה שבעל פה, הרי דין זה כתוב להדיא (בפרשת קורח), שיש ליתן בפדיון בן בכור חמשה שקלים, וכדכתיב ("ח ט"ז), **ופדיו מן חדש תפדה בערך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא**.

ובביאור דברי האבן עזרא שמעתי מאמו"ר זללה"ה כן, דהנה אם נדקדק בפרשת קורח שם כתיב **מבן חדש תפדה בערך**, והנה סדר

מדכתיב בפרשת קורח, יש לומר דשם איירי רק מבן חודש עד בן חמש שנים (כנזכר), וכתב דילפינן מפרשה זו, (דאי לאו הכי הוה דברי קבלה), ודו"ק.

אכן לכאורה צריך ביאור, מהא דאיתא בחולין (קל"ב), דרב כהנא אכיל מתנתא בשביל אשתו, פירש רש"י, וזה לשונו, רב כהנא, ישראל הוה ואשתו כהנת, אכיל, מתנתא, בשביל אשתו, שהיתה כהנת דסבירא ליה כהן ואפילו כהנת, ע"כ, ועיין הגהות רעק"א לשולחן ערוך (יורה דעה סימן ס"א סעיף ח'), שדן שם לגבי נתינת שאר מתנות כהונה לכהנת, וכתב דתלוי בשני הטעמים הכתובים שם בגמרא חולין, דמנא לן שנותנים לכהנת זרוע לחיים והקיבה, דלעולא יליף מדכתיב **כהן** ואפילו כהנת, ורק במנחה יש מיעוט דכתיב **אהרן ובניו**, אבל ר' אליעזר בן יעקב יליף לה דהוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שגם כהנת יכולה לקבל, ואם כן לגבי פדיון הבן דדמי לשאר מתנות כהונה, לעולא הוה בכלל כהן ואפילו כהנת, דרק במנחה יש מיעוט שלא כהנת, אבל לר' אליעזר בן יעקב רק בזרוע לחיים והקיבה יש מיעוט אחר מיעוט, אבל בשאר מתנות כהונה ובכללם פדיון הבן, אין עוד מיעוט וממילא אין ריבוי שכהנת יכולה לקבלם.

ועיין עוד שכתב שם שזה גופא המחלוקת בין עולא לר' אליעזר בן יעקב, אי רב כהנא נטל פדיון הבן בשביל אשתו, עיין שם, ועיין תוספות קידושין (ח), ד"ה רב, שזה תלוי בשני תירוצים שם, אי רב כהנא היה כהן או לאו, עיין שם¹, ועיין ברמב"ם² (פרק א' בכורים הלכה י'), שסבירא ליה דלא דרשינן בפדיון הבן כהן ואפילו כהנת, ואין נותנים פדיון הבן לכהנת, עיין שם, ועיין שם דילפינן מדכתיב בפדיון הבן **אהרן ובניו**, אם כן רק זכרים זכאים ולא נקיבות, עיין שם ברעק"א.

והנה הא דכתיבא בפדיון הבן **אהרן ובניו** זה בפרשה זו של פדיון

(1) ועי' תוס' פסחים, ותוס' חולין.

(2) וכ"ה ברשב"א ורדב"ז, ועי' מל"מ פ"א בכורים.

בכורי ישראל, ולכאורה יוצא דלפי רש"י ילפינן מפרשה זו לדורות, אם כן שפיר יש לומר רק כהן ולא כהנת, מה שאין כן לפי האבן עזרא, אין להביא ראיה ממה שכתוב בפרשה זו, ואם כן אי אפשר למילף מדכתיב כאן **אהרן ובניו**, ודו"ק.

והנה קשה דברש"י כאן משמע שזה אותו דין של פדיון הבן, (טעמא דיוסף), ואם כן צריך לומר דכתיב רק **אהרן ובניו**, ואם כן קשה איך פירש שם בחולין אפילו כהנת, וצריך ביאור.

ג

איתא בשולחן ערוך (יורה דעה סימן ש"ה סעיף י'), בהג"ה, וזה לשונו, ואין האב יכול לפדות על ידי שליח, וגם אין בית דין פודין אותו בלא האב, ועיין שם בש"ך ובט"ז שחולקים על דברי הרמ"א וסבירא להו שיכול לעשות שליח לפדות את בנו, ועיין בביאור הגר"א מה שכתב באורך, ולכאורה לא פסק דאי אפשר לפדות על ידי שליח, ועיין שם, ודו"ק.

ועיין בהגהות רעק"א שם, וזה לשונו, ולעניות דעתי לא קשה מידי, דהא וודאי מה דסבירא לה לשיטה זו דאינו יכול לפדות על ידי שליח היינו שהשליח יעשה מעשה הפדיון, שיאמר לכהן בזה המעות יהיה הבן פדוי, אבל פשיטא דיכול להקנות המעות על ידי שליח והוא בעצמו יאמר במעות אלו שאני מקנה לך על ידי השליח יהא בני פדוי, ע"כ, ומבואר שמחלק בין היכא שכסף הפדיון הוא של השליח דאז אי אפשר לפדות על ידי שליח, אבל אם הכסף פדיון הוא של האב אז אפשר לפדות על ידי שליח, עיין שם.

ועיין בפנים יפות כאן שכתב וזה לשונו, **ולקחת חמשת חמשת שקלים** וגו', לכאורה מזה ראיה למה שכתבו הט"ז והש"ך, (י"ד סי' ש"ה), דיכול האב לפדות על ידי שליח, שהרי עיקר הפדיון כאן היה על ידי משה שהוא שליח, ואפילו למאן דאמר בזבחים (ק"א), דמשה כהן גדול היה, מכל מקום משמע מקרא דהפדיון היה על ידי אהרן ובניו, ע"כ, ומבואר שאפשר לפדות על ידי שליח דנלמד בפרשה זו.

פרפראות/המשך

בין ביום ובין בלילה, עיין שם.

הנה תנן בתמיד שהרובים היו שומרים בבית אבטינס ובית הניצוץ, ועיין במפרש שפירש רובים קטנים, וכתב שהם פחות מבן שלושה עשה, אכן עיין במשנה למלך הלכות בית הבחירה (פרק ח'), שהקשה על זה, וכתב שהם דברים תמוהים, דאיך יתכן שמצוה זו שהיא שמירת המקדש, שהיא מצות עשה, יתנו אותה לקטנים לעשותה, שהרי הם אינם בני מצוות, ועיין שם שכתב שהרובים פירושו קטנים, שהם פחות מבני עשרים, אבל יותר מבני שלושה עשה, עיין שם.

והנה עיין במנחת חינוך שחולק עליו וכתב שפשיטא שגם קטנים יכולים לשמור, אף על גב שהקטנים אינם בני מצוה, מכל מקום כאן אין זה מצוה על היחיד לשמור, אלא זה מצוה על בית דין (או של כהנים, או של ישראל), שעליהם החיוב הוא שידאגו שיהיו שומרים במקדש, ואם כן הם המקיימים מצוה זו אם יש שם שומרים, ואף על גב שהשומר עצמו אינו בר חיובא, מכל מקום המצוה כאן היא על הבית דין, עיין שם. ומבואר שיש כאן מחלוקת בין המשנה למלך והמנחת חינוך, במהות

בשלושה מהם הכהנים שומרים, ובעשרים ואחד מקומות שומרים הלויים.

והנה לגבי מצוה זו מצינו מחלוקת בראשונים האם מצות שמירה הינה רק בלילה, או שזה גם ביום וגם בלילה, דעיין רמב"ן כאן, שכתב, וזה לשונו, וטעם **ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות** שישמרו אותו 'בלילה' וילכו סביב המשכן, כמו שאמר, הכהנים שומרים מבפנים והלויים מבחוץ, והם כלם כשומרים לראש המלך, ע"כ, וכן הוא דעת הרמב"ם בהלכות בית הבחירה, עיין שם.

אכן שיטת הרא"ש (ריש מסכת תמיד) הוא, שדין שמירה הוא בין ביום ובין בלילה, וכן כתב במפרש ריש תמיד, ששמירה זו היא בין ביום ובין בלילה, עיין שם.

והנה גם גדולי האחרונים פליגי בזה, עיין משנה למלך הלכות בית הבחירה (פרק ח' הלכה ב'), שנקט לעיקר שדין שמירה אינו אלא בלילה, אך עיין במנחת חינוך (מצוה שפ"ח), (אות א'), שכתב שאינו יודע טעמם של אלו שסבורים שמצוה זו היא רק בלילה, וכתב דצריך להיות שמירה

ועיין עוד מה שכתב שם לחלק באורך, ולכאורה מבואר כחילוקו של הרעק"א.

וכן עיין במלבי"ם כאן שגם כן כתב להדיא ראייה מפרשה זו, שאפשר לפדות על ידי שליח, עיין שם.

ובפשטות היה נראה לבאר המחלוקת אי שייך פדיון על ידי שליח שזה תלוי אם בפרשה הכתובה כאן זה דין של פדיון הבן, ואם כן שפיר יש ללמוד מכאן ולהביא ראייה מהפסוקים כאן, אך אם נאמר שזה דין בפני עצמו, אי אפשר ללמוד מהפרשה כאן, וכנזכר.

והנה היה אפשר ללמוד מכאן (להך שיטה כנזכר), גם לעוד דין שמצינו בפדיון הבן, והיינו האם חייב לתת הפדיון דווקא לכהן אחד או שיכול לחלקו לכמה כהנים, ועיין בכורות (נ"א); תנו רבנן נתנו לעשרה כהנים בבת אחת יצא, בזה אחר זה יצא, ועיין רש"י שם בזה אחר זה ולכהן אחר (אחד, צ"ק), ועיין יורה דעה (סימן ש"ה סעיף ז'), נתן חמשה סלעים, אפילו לעשרה כהנים, בין בבת אחת בין בזה אחר זה, בנו פדוי, ועיין בפתחי תשובה שם, וזה לשונו, בנו פדוי, עיין בחכמת אדם (כלל ק"נ דין ב'), שכתב דאף דמלשון הגמרא בכורות (נ"א); והפוסקים שכתבו יצא, משמע דלכתחלה לא יעשה כן, נראה דלאו דוקא הוא, דלא יהא אלא שאר מתנות כהונה לעיל (סימן ס"א סעיף ט'), וכתב עוד שדעת הפרישה בשם רש"ל, דלכהן אחד צריך ליתן בבת אחת, עיין שם, ועיין בתשובת חתם סופר, (סוף סימן רצ"ז), שכתב וזה לשונו, ונראה לי דאין יכול לכתחלה לחלק חמשה סלעים לשני כהנים דכל שנתנה בו תורה שיעור, אם מחלקו הוה ליה חצי שיעור, אף על גב דבדיעבד יוצא על ידי צרוף, מכל מקום מצוה מן המובחר לאכול השיעור בבת אחת, או ליתן שיעור נתינתו בבת אחת, ע"כ, ולא ידעתי מה יענה בהא דסימן ס"א, דמבואר דאין קפידא רק

בכדי נתינה ולא בהשיעור, ע"כ לשון הפתחי תשובה.

ולכאורה מפרשה זו מבואר ששפיר אפשר לתת הפדיון לכמה כהנים, דהא כתיב שמשה נתן הפדיון לאהרן ולבניו.

אכן אפשר לדחות ראייה זו, דהנה היו סך הכל מאתים ושבעים ושלוש בכורים עודפים, ומספר זה מתחלק לשלושה, תשעים ואחד בכורים לכל אחד ואחד, (שהרי רק אהרן ואלעזר ואיתמה, היו קיימים בחודש השני בשנה השנית).

אכן לכאורה זה אינו שהרי חז"ל דרשו (עיין חולין), היכא דכתיב **אהרן ובניו**, שזה מחצה לאהרן ומחצה לבניו, ואם כן אהרן קיבל עבור מאה ושלושים ושש וחצי בכורים, הרי שקיבל רק מחצה מאחד מן הבכורים, ובעצם אלעזר ואיתמר גם כן קיבלו מאותו כהן, (שקיבלו עבור שישים ושמונה ורבע בכורים), ודו"ק³.

ד

אכן נראה דכל זה אינו אלא אם נימא דילפינן מכאן לדורות, וכמו שמשמע ברש"י, ודו"ק.

איברא אם נדקדק בדבר נראה, שאין מכאן ראייה שאפשר לחלק לכמה כהנים, וכן אין ראייה שאפשר לפדות הבן על ידי שליח, דלכאורה כאן בפרשה כתיב שני דברים, חדא שצריך לפדות הבכורים, ועוד שפדיון זה צריך להעשות על ידי משה, ובעצם יש לומר שמשה הוא הפודה כאן, רק שיש עוד דין, שכסף הפדיון שמשה קיבל כשפדה את הבכורים, כסף זה צריך לחלקו לאהרן ובניו, (ומפני שאין

3) ועי' פנים יפות, ועי' מש"ח כאן.

פרפראות/המשך

אך עיין ברמב"ן שכתב, וזה לשונו, אף על פי שנאמר זה במשכן, בהיותו בין הדגלים במדבר, הוא מצוה לדורות גם במקדש, כי מכאן תקנו המשמרות וכו', ע"כ, ומשמע שהסיבה שתקנו שמירה הוא מפני הקצף, אך אין הקצף עצמו עונש, ודו"ק.

ויש לומר דרש"י סבירא ליה שמצות שמירה היא בין ביום ובין בלילה, ומצוה זו מוטלת על בית דין, ומשום כבוד המקדש, ואם לא ישמרו יהיה קצף על עם ישראל, שזה עונש, וכמו שהיה במעשה קורח.

אכן בדעת הרמב"ן יש לומר, דסבירא ליה כשיטתיה שמצוה זו היא על הלויים, ולא על בית דין, ומשום הכי פירש שזה דין בשמירה, שהלויים צריכים לשמור שלא יהא קצף, ואין הקצף עונש אם לא שמרו, אלא הטעם שצריכים לשמור הוא כדי שלא יבוא קצף על ידי שיכנסו זרים שם, ודו"ק.

כל פקודי הלויים אשר פקד משה ואהרן וכו' שנים ועשרים אלף, (ג' ל"ט). הנה הטעמים על **פקודי הלויים** הם קדמא ואולא, וכידוע שהטעמים באו להדגיש ולהטעים פירוש התיבות, ואם כן צריך ביאור כאן מה בא הקדמא ואולא, שיש על תיבות **פקודי הלויים**, להדגיש.

ונראה לבאר על פי מה שכתבו רבותינו בעל התוספות, (בדעת זקנים), וזה לשונם, **שנים ועשרים אלף**, וכנגדן בא הקב"ה במלאכים בשעת מתן תורה, שנאמר **רכב אלקים רבותים אלפי שנאן**, ולא נדרש שאינן, אלא

מצוה זו של שמירת המקדש, האם זה מצוה על בית דין, או על היחיד (מבני לוי), דדעת המשנה למלך שזה מצוה על הלויים עצמם, מה שאין כן דעת המנחת חינוך הוא, שזה מצוה על הבית דין.

ולפי זה נראה דיש לבאר גם המחלוקת דלעיל, האם מצות השמירה נוהגת רק בלילה או גם ביום, שהמשנה למלך דסבירא ליה שעיקר מצות השמירה אינה אלא בלילה, אזיל לשיטתיה שמצוה זו היא על הלויים שצריכים לשמור המקדש שלא יכנסו בה זרים, ודבר זה יש לו צורך רק בלילה, שאין אנשים הבאים ליכנס למקדש.

מה שאין כן המנחת חינוך אזיל לשיטתיה, דהרי סבירא ליה שמצוה זו היא בין ביום ובין בלילה, ואם כן שורש מצוה זו אין זה חיוב לשמור על המקדש, אלא זה מצוה על בית דין, ומדין כבוד המקדש, שהם ידאגו שיהא שם משמר של כבוד, וענין משמר זה יש לומר ששייך בין ביום ובין בלילה, ומשום הכי סבירא ליה (כדעה ראשונה), שמצוה זו נוהגת בין ביום ובין בלילה, ודו"ק.

ובזה נראה לפרש הא דכתיב **והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל**, ופירש רש"י **ולא יהיה קצף**, וזה לשונו, אם תעשו כמצותי לא יהיה קצף, ואם לא, שיכנסו זרים בעבודתם זו, יהיה קצף, כמו שמצינו במעשה קרח **כי יצא הקצף וגו'**, ע"כ, ומשמע שהקצף הוא עונש אם לא ישמרו.

להם חלק ונחלה וכו'), ואין הכי נמי דבאמת אין הפדיון נעשה על ידי אהרן, ואהרן בכלל לא עשה למשה לשליח, וכן שאהרן ובניו לא קיבלו הפדיון עבור כמה כהנים, רק שכאן בפרשה זו משה הוא הפודה וכמו שנתבאר.

ויש לומר שזה מה שכתוב כאן **ולקחת חמשת חמשת שקלים**, שמשה הוא זה שצריך לקחת הפדיון שהוא הפודה, ואם כן אין כאן שליחות כלל, וכן את כסף הפדיון קיבל רק משה לבדו, ורק אחר כך יש עוד דין שעליו לחלק ממון זה לאהרן ולבניו, וכל זה אינו אלא לאחר הפדיון, ולא שהם הפודים, ודו"ק.

פרפראות/המשך

אכן כל זה אינו אלא בפרט זה של הפסוקים שנוגע לנתינת הכסף לאהרן ולבניו במה שהם קיבלו הכסף, דרך שם זה דין שאין הם הפודים, אך במה שנוגע לעצם הפדיון עצמו מה שהיה מעשה נתינת חמשה שקלים וכו' מצד הבכורים, אין כאן דין מיוחד בקבלת הכסף ביד משה, אלא יש כאן הלכה בעצם הפדיון ששייך לדורות, ודין שהוא בעצם הפדיון אפשר ללמוד מכאן לדורות, מה שאין כן דין שאינו בעצם הפדיון רק הוא דין מיוחד לפדיון בכורי ישראל, וכגון שמשה הוא הפודה והוא נתן הכסף לאהרן ולבניו וכו', זה אין שייך ללמוד ממנו לדורות, וזה הוא הוראת שעה למדבר, ודו"ק.

שתשרה השכינה, (ולמשל שישים רבוא), ודו"ק. ויוצא מזה שטובה היא לנו מה שהקב"ה לא בא אלא עם עשרים ושתים אלף מלאכים, ואין זה חס ושלום עונש, אלא אדרבה המספר הזה יהיה אחר כך לתועלת עם ישראל, שיוכל להיות ביניהם השראת השכינה, אפילו רק בשתי רבבות ושני אלפים, ודו"ק.

ונראה שזה מרומז כאן בטעמי המקרא של קדמא ואזלא על **פקודי הלויים**, דמשום שהלויים היו רק עשרים ושתים אלף, קדמא ואזלא במתן תורה, גם אותו מספר של מלאכים, ודו"ק.

ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו, (ד' כ').

איתא ברמ"א (אורח חיים סימן קל"ח), ויכוין שיתחיל תמיד לקרא בדבר טוב, ויסיים בדבר טוב, ע"כ, והיינו שאין לסיים הקריאה בדבר שאינו טוב.

ולכאורה צריך ביאור כאן בסיום הפרשה, שלכאורה מסיים בדבר שאינו טוב, דקאמר **ומתו**.

ונראה דהנה כתיב **וידבר ה' אל משה ואל אהרן וכו' אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי** וגו', ואחר כך כתיב **וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו** וגו'.

ולכאורה צריך ביאור אמאי כתיב **וזאת עשו**, עם וא"ו החיבור, דמשמע שיש כאן עוד דבר, חוץ מ**אל תכריתו**, דלכאורה אם זה פירוש על הא דכתיב **אל תכריתו** היה צריך לומר **זאת עשו**, בלא וא"ו החיבור, פירוש על ידי שתעשו מה שכתוב כאן לא ימותו, וממילא לא יכריתו את שבט משפחת הקהתי, ואכן עכשיו דכתיב **וזאת** (עם וא"ו החיבור), בהכרח צריך לומר שכאן כתוב עוד דבר, דחוץ ממה שכתוב **אל תכריתו**, יש עוד דבר שיעשו ויחיו ולא ימותו.

והיינו **דאל תכריתו** קאי על מה שכתוב לעיל מיניה, שאהרן ובניו יכסו את הקודש ואת כלי הקודש וכו', **ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו אל הקדש ומתו** וגו', והיינו שמה שכתוב **אל תכריתו** היינו שלא יגעו בקודש, שעל ידי הנגיעה בקודש יבואו לידי כריתות משפחת הקהתי.

אכן כתיב עוד דבר בנוסף לזה, והיינו שיעשה דבר שגם יוסיף להם חיים, פירוש **וזאת** שגם זה תעשו, ועל זה **וחיו ולא ימותו**, שבזה יוסיפו חיים, וזה על ידי **ושמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו**, וזה יגרום **שולא יבואו לראות כבלע את הקדש ומתו**, אלא הם יחיו.

ולפי זה מה שכתוב **ומתו**, אין זה דבר שאינו טוב, אדרבה זה חלק מדבר טוב, דזה המשך ממה שכתוב לעיל **וזאת עשו להם וחיו ולא ימותו**, דפירוש שלא רק שלא יכריתו, אלא יחיו גם כן, ונמגר הפרשה בדבר טוב.

שנאן (פירוש) מלאכים ורבתיים ואלפי, הם שנים ועשרים אלף, (פירוש), רבתיים שני רבבות, ואלפי שני אלפים), ולפי שגלוי וידוע לפני הקב"ה שכל ישראל יעבדו לעגל חוץ משבט לוי לפיכך לא הביא מלאכים אלא כנגד שבט לוי, ע"כ, ולכאורה משמע שמה שבאו רק עשרים ושתים אלף זה עונש לישראל, שבעצם היו צריכים לבוא יותר.

והנה ראיתי מקשים על זה שהרי אמרו (עיין ראש השנה ט"ז):, שאין הקב"ה דן את האדם על שם סופו, אלא נידון באשר הוא שם, (וכמו שמצינו אצל ישמעאל (עיין רש"י שם), שבאותה שעה צדיק היה), ואם כן איך דן אותם בשעת מתן תורה, שעדיין לא חטאו בחטא העגל, וצדיקים היו, (כדמוכח בשבת פ"ח.), שכולם קיבלו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע), אם כן איך הענישם ולא הביא אלא עשרים ושתים אלף מלאכים, דלכאורה אז היו ראויים ליותר מלאכים.

אכן נראה שאין כאן קושיא כלל, דמה שבאו עם הקב"ה רק עשרים ושתים אלף, אין זה בכלל עונש מה שלא באו איתו יותר, אלא אדרבה כאן העשרים ושנים אלף, באו לתועלת של עם ישראל, דהנה עיין רמב"ן, שכתב בהקדמה לספר במדבר, שאוהל מועד הינו דומה להר סיני, וכמו שהגביל שם כך הגביל באוהל מועד, ועיין גם מה שכתב בהקדמה לפרשת תרומה שענין אוהל מועד הוא שהתמיד השכינה שיהיה שם כמו שהיה במתן תורה, עיין שם.

והיינו דכדי שיהיה המצב של השראת השכינה כמו שהיה במתן תורה, שאז השראה שכינתו עלינו, צריך שיהא עכשיו אותם תנאים באוהל מועד, דבאופן זה ראוי עכשיו שישרה שכינתו, דרק באופן זה הוה כעין מתן תורה, ודו"ק.

והנה במתן תורה השכינה באה מעצמה, וגם באו עימה המלאכים הנצרכים להשראת השכינה, אכן במשכן שם אין השכינה באה מאיליה, אלא מעשה התחתונים גורם לשכינה שתבוא, ואם מצינו במתן תורה שהיו שם עשרים ושתים אלף, ועל ידי זה היו ראויים שתשרה שם השכינה, כך יצטרך כל פעם עשרים ושתים אלף, שעל ידם יהיו ראויים שתשרה השכינה על ידם, (והיינו אלו הדומים למלאכים), שהם אלו שלא חטאו בחטא העגל, דהא לפני חטא העגל הכל היו בדרגת מלאכים, כמבואר בשבת פ"ח.), ורק על ידי חטא העגל הפסידו מעלה זו, אך שבט לוי שלא חטאו בעגל נשארו (בפרט הזה), וממילא שייך שיהא השראת השכינה על ידם.

והשתא מבואר אמאי באו במתן תורה רק כמנין זה של מלאכים, דאם היו באים יותר, אז תמיד היו צריכים שיהיו יותר אנשים ראויים כדי